

2023 – I

HOLLANDS Maandblad

Florus Wijsenbeek

over de 'corruptie' in het Europees Parlement

Margriet de Koning Gans

schreef een klein palaver over
George Saunders en Elsa May Averill

*Dit is de chemoerfst, het oude goud
morsdood in de kruinen van de bomen*

Paul Gellings

HOLLANDS Maandblad

INHOUD NO. 2 – 2023

vierenzestigste jaargang • nummer 902

januari 2023

Opgericht in 1959 door K.L. Poll.

www.hollandsmaandblad.nl

Gerry van der Linden – Deze maand

Paul Gellings – Gedichten

Florus Wijsenbeek – De vermoorde onschuld

Tina van Baren – Gedichten

Delphine Lecompte – Oden aan vooral dode idolen – ix

Fred Papenhove – Gedichten

Margriet de Koning Gans – Een klein palaver

Johannes van der Sluis – Gedichten

Levi Jacobs – Ruimtepuin

Margot van Oosten – Gedicht

Henotz – Pootjes geven

Wout Waanders – Gedichten

Alexander Rinnooy Kan – Europa

Bauke Vermaas – Gedichten

Thomas Heerma van Voss – We vertrekken

Tekeningen Marianne Aartsen

Auteurs in dit nummer

Colofon

Deze maand

Gerry van der Linden

We zitten pats-boem! in 2023, terwijl het vorige jaar nog natrilft van het redeloos en radeloos geweld. Je zou dit nieuwe jaar grensoverschrijdend kunnen noemen.

Nog niet zo lang geleden bezocht ik het paradijselijke Curaçao waar de bewoners wie weet zonder al te veel appetijt op de excuses van het kabinet kauwen. Op de stranden ben ik menig Nederlander tegengekomen die met snorkel op het hoofd en een cocktail in de hand onder een palmboom aan het uitpuffen was van de overrompelende schoonheid van het eiland. Ook ik heb op Dushi Kòrsou in het azuurblauw gedobberd en gesnorkeld alvorens gebruind en geschrobd met het vliegtuig huiswaarts te vliegen. Op Playa Kawama, waar de reuzenschildpadden op een armlengte van je wegzwemmen, leunde een oude man op eeuwenoude slippers tegen het muurtje van een pas geschrobde wc: sorry, u moet eerst betalen, mevrouw, zei hij wat verontschuldigend, terwijl ik met zanderige voeten al op de kraakheldere vloer stond. En op het ongerepte strandje van Boca Piská (geen telefoonbereik) kwam een jonge Curaçaoënaar in oranje zwembroek me verlegen lachend tegemoet met enkele pockets voor de openluchtbieb. Sorry, zei de jongen, terwijl hij naar het geldblikje wees dat in het kastje stond en in één beweging naar de rotspunt waarop het golfplaten dak doorschemerde van een met woeste flora overwoekerd huisje. *Padú's* (opa's) huisje. In zijn roman *De morgen loeit weer aan* uit 1988, zegt de Curaçaoëse schrijver Tip Marugg: 'Elke rechtgeaarde burger hoort voor zijn huis een lege tuin te hebben.'

Tijdens mijn bezoek was er een literair festival met optredens van Curaçaoëse, Surinaamse en Nederlandse dichters en schrijvers. Ik zag en hoorde hoe het Papiaments, Engels, Nederlands en Spaans een tijdelijk verbond sloten in de wens om elkaar te verstaan. Met taal en nog

eens taal en toen alles was gezegd met armen, benen en heupen, op swingende tambúmuziek. Magisch was het. ‘Dichters bedoelen wat ze zeggen, zelfs wanneer ze niet zeggen wat ze bedoelen,’ zegt de Britse classicus H.W. Garrod. Dit lijkt warempel wel een Rutte-uitspraak, mits we dichters vervangen door politici. (Gaan we mooi niet doen.)

Zelf ben ik transparant opgegroeid. Mijn vader stampte door het huis en gooide mijn kindergedichten in de prullenbak. Ga je huiswerk maken! Hij was een handelaar. Zijn gedrag prikkelde mijn weerbarstige karakter grenzeloos. Na de middelbare school pakte ik mijn plunjezak en trok naar de grote stad (inderdaad, een tochtig zolderkamertje!) waar ik het dichten grenzeloos voortzette. Dat is nu vijftig jaar geleden. Mijn vader is allang dood en hoe ouder hij werd, hoe minder hij schreeuwde. Mijn stokoude moedertje en ik hadden nog wel onze schreeuwmomenten waar we stevig aan vasthielden, terwijl de verzorgers zorgverslagen zaten te tikken voor de zorgmanagers van de zorginstelling. Inmiddels hebben de Nederlandse taal en ik een verstandhouding opgebouwd, die stevig op de benen staat. Er komt vooralsnog geen steunbetuiging aan te pas. *If you know what you're doing, you know* de bedoeling.

lees het nieuwe nummer

wat geen gewicht heeft valt niet zweeft

Tina van Baren

niet denken aan dingen die er niet meer zijn maar die je nog wel voelt
dingen die je niet meer voelt maar er nog wel zijn
(iets beschrijven betekent nog niet dat je het raadsel oplost)
ongrijpbaar zijn is een kwaliteit die we net als indianen bewonderen
en kunnen cultiveren: laat het mysterie toe
en alles blijft vloeibaar

een streep wit licht kiert tussen blauw en blauw
een gongslag echoot na op de binnenplaats

niets staat los van al het andere zegt de zenleraar we zijn
een ingewikkeld weefsel maar mogen elkaar niet zomaar aanraken
zekerheden vinden we sowieso niet in schilderijen
maar we stellen ons voor dat daar achter het kamerscherm
iemand wacht met een onhoorbaar verlangen
ons te omhelzen

sleutelmoment

midden in de risicosamenleving geef ik mij
liggend op mijn rug over

het geluid van forellen 's avonds in de rivier
een nachtvlinder die probeert te ontsnappen uit een web
aan de rand van het tentenveld 's ochtends een merel sporen
van een vos

wanneer is een berg over zijn hoogtepunt heen
vlakt tot helling brokkelt af tot een chaos van rotsblokken
kiezels grind zand glijdt langlangzaam terug het water in
wordt weer bodem van zee

kronkelpaden zijn soms nodig om vooruit te komen
fluistert een stem in mijn hoofd

de paleontoloog legt zijn vingers
op een miljoenenjarenoude mensachtige schedel
zegt: bewijzen kan ik het niet maar ik weet het
haast zeker – voordat we praatten
zongen we

nachtvlucht

ik beland met mijn vingers op het scherm
ver van mijn bed in een baai aan zee
raak kwijt
waar ik naar zocht
gepiep van een vrachtwagen die achteruitrijdt
de maan vierkant en het daklicht vol
alsof de aarde vastligt
en mijn woorden waar
water breekt tegen de rotsen
een muur kleurt rood en er gloeit iets
in een mondhoek
buiten het zicht van de grenswacht staat
in haastige letters op het beton
VLUCHTEN ZAL ONS REDDEN
met het scherm op zwart
licht achter mijn oogleden
een venster op
een blauwig raam waardoor ik
de nacht in mijn gedachten
weg laat fladderen
in het donkerdonker
op laat gaan

lees het nieuwe nummer

EEN KLEIN PALAVER

George Saunders en Elsa May Averill

Margriet de Koning Gans

In de Verenigde Staten wordt George Saunders (1958) beschouwd als een belangrijk schrijver, wat niet is te danken aan een grote literaire productie: hij heeft maar weinig geschreven. Hij behoorde tot de vriendenkring van Jonathan Franzen en David Foster Wallace. Hij schrijft – net als Franzen – over de status quo van contemporain Amerika, terwijl Wallace over de toekomst van hun land schreef. Evenals in *Infinite Jest* lijkt die allesbehalve rooskleurig.

Saunders is opgeleid als geofysicus en heeft op Sumatra grondbo-
ringen gedaan ter voorbereiding op de vestiging van een Amerikaanse
oliemaatschappij. Tijdens Saunders' uiteenlopende loopbaan heeft hij
mensen leren kennen die in de kapitalistische samenleving geen schijn
van kans hebben op een menswaardig bestaan. Ook hijzelf heeft gere-
geld aan de grond gezeten en in bungalowparken gewoond tussen het
zogeneten *white trash*, de drop-outs en veteranen met posttraumatische
stress. Saunders realiseerde zich dat het kapitalisme iedereen in een mal
drukt van geld verdienen, van meerwaardeopbrengst als enige norm
voor succes en maatschappelijke waardering. Er is voor degenen die
niet in die gietvorm passen, geen perspectief, geen mogelijkheid om
bijvoorbeeld de dokter te betalen of de school van de kinderen, er nog
van afgezien dat ze worden geteisterd door een gevoel van totale mach-
teloosheid, dat soms plotseling als een lavastroom naar buiten breekt.
Slechts alcohol en drugs resteren om de ellende even te vergeten. Te
midden van al dat leed van de verdrukten, ontwaart Saunders soms toch
compassie. En daarover schrijft hij korte verhalen.

Lang heeft hij gezocht naar een eigen stem. Saunders stelt veel te hebben geleerd van de grote Russische schrijvers van de negentiende eeuw. Van de schreeuwende wanhoop van Dostojevski, van de absurditeit van Gogol, van de verhalen van Toergenjev, Tsjechov en Babel. Die Russen gebruikt Saunders voor colleges en schrijfcursussen, die hij tegenwoordig geeft aan gevestigde auteurs. Zijn methode, een extreme vorm van *close reading*, doet hij uit de doeken in *A Swim in a Pond in the Rain* (2021).

In de verhalenbundel *Tenth of December* (2013) is het resultaat van dit alles terug te vinden. Zijn intuïtieve werkwijze is om een personage voor zich te zien, zich af te vragen hoe die leeft, denkt en spreekt, en hem dan in een zwarte doos te stoppen. Wat zich daarin afspeelt, weet Saunders nooit op voorhand, maar door zich met die figuur te vereenzelvigen, ontstaat een eigen, soms wonderlijk taalgebruik, een ongewone omgeving en bijpassende tegenspelers. Alle personages willen zo graag geaccepteerd worden, allemaal zoeken ze naar een zeker evenwicht en dan... gebeurt iets onvoorziens en valt alle zekerheid weg. Als lezer zit je erbij en kijk je ernaar, vanaf het puntje van je stoel, met bonzend hart en bevangen door paniek omdat het totaal uit de hand dreigt te lopen. Saunders heeft namelijk wel gezorgd dat je je helemaal inleeft in de personages, ondanks dat je je daar steeds ongemakkelijker over voelt. Soms laat hij het op het laatste moment toch op z'n pootjes terechtkomen, omdat hij die mensen genade wil schenken.

Saunders' medemenselijkheid en afgrijzen van de Amerikaanse samenleving, die op harteloze wijze mensen bij het grofvuil zet, heeft hem als katholiek bij het boeddhisme gebracht. Hij is een belijdend aanhanger van het vroegste Tibetaanse boeddhisme geworden, waardoor ik durf aan te nemen dat hij *Het Tibetaanse Dodenboek* kent. Bovendien blijkt dat ook evident uit de roman *Lincoln in the Bardo* (2017). *Bardo* is een Tibetaans begrip dat een tussentijd aanduidt, bijvoorbeeld de tijd tussen de baarmoeder en de geboorte. In het boeddhisme worden zes *bardo's* beschreven. Het zijn zonder uitzondering

angstaanjagende fases. Het vijfde *bardo* is een tussentijd die na de dood optreedt, wanneer de geest nog werkzaam is en langzaam afzwakt tot iedere lichamelijke of hersenactiviteit uitdooft. Deze periode neemt afhankelijk van iemands karma ongeveer tweeëntwintig dagen in beslag – uiterlijk negenenvestig.

Voor Saunders is het *bardo* een zwarte doos, waarin van alles kan gebeuren. *Lincoln in the Bardo* speelt zich af op een kerkhof, waar zojuist het overleden zoontje van Lincoln in het familiegraf is bijgezet. De overledenen op het kerkhof, die nog in hun tussentijd verkeren, zijn geschokt dat het kind zo jong is gestorven en kletsen wat over diens vader, de boomlange president van Amerika. Saunders heeft zich uitgeleefd in personages die overal en nergens vandaan gekomen, hier met elkaar hun laatste momenten doorbrengen, die vriendschappen sluiten, roddelen, ruziën en rondbanjeren, terwijl hun stoffelijke resten in hun graven liggen. En dat op een steeds minder menselijke manier, hun hersens verweken immers.

Ook dit is een adembenemend boek, alleen al om het onnavolgbare en steeds onbegrijpelijker taalgebruik van de protagonisten. Hun gedrag heeft iets dolkomisch, lange tijd leest het verhaal als één grote persiflage op het menselijk bestaan, maar de ontknoping maakt het verdriet van alle overledenen toch ineens schrijnend voelbaar. Ze zijn zelfs zo geschokt dat ze besluiten hun tussentijd abrupt te beëindigen. Dan volgt het zesde en laatste *bardo*, de gelukkige overgang naar het licht.

Maar zo vrolijk als Saunders het brengt, wordt het in *Het Tibetaanse Dodenboek* niet beschreven. Sterven doet men immers alleen en de aanloop tot de dood is – hoge uitzonderingen daargelaten – verre van het leukste gedeelte van het leven. Het is juist een angstaanjagend en eenzaam vooruitzicht. Daarop richt het boek zich, als troost en als gids. Ik citeer een instructie uit *Het Tibetaanse Dodenboek* voor de overgang naar het vijfde *bardo*:

... als gevolg van dit onvermogen ergens te blijven, zal je je menigmaal verontrust en gekweld voelen en door paniek aangegrepen. Soms zal Hij-die-weet vaag zijn, soms vluchtig en onsamenhangend. Daarop zal de gedachte bij je opkomen ‘helaas, ik ben dood! wat moet ik beginnen?’ en door die gedachte zal Hij-die-weet bedroefd worden en het hart zal verkillen. En je zal eindeloze ellende moeten ondergaan door smart.

Omdat je op geen enkele plaats rust vindt en je gedwongen voelt voort te gaan, is het beter niet aan allerlei dingen te denken, maar het kenvermogen toe te staan te verblijven in de eigen onveranderde staat van bewustzijn. Wat het voedsel betreft kun je slechts deel hebben aan wat voor je bestemd is en meer niet. Wat vrienden betreft is er in het *bardo* geen enkele zekerheid.

Deze staat van zijn wordt indringend beschreven in het tweede deel van het korte verhaal van Elsa May Averill (1981) dat in het afgelopen novembernummer van *Hollands Maandblad* stond afgedrukt: ‘Het meer II: Lou en de gids’. Hier wordt een meisje op het droge gebracht dat zojuist (bijna?) is verdronken. Ze is terechtgekomen in de tussentijd en heeft geen idee waar ze is beland of wat er met haar gebeurt. Nadat ze is verzorgd door haar ‘gids’ – een kordate, onverstoorbare, paarrijdende vrouw – krijgt ze aanwijzingen over hoe ze haar weg moet vervolgen. Haar vragen naar haar aardse leven en of Mink, haar vriendje, ook ergens aan deze kant van het meer is aangekomen, kunnen niet echt worden beantwoord. Die antwoorden staan, bijna net zo onsamenhangend als de raadselachtige situatie hier, in het eerdere verhaal ‘Het meer: Lou en Mink’, in het augustus-septembernummer.

Teruglezend in dat nummer vallen de puzzelstukjes enigszins in elkaar, en wordt het eerste deel pas werkelijk schrijnend. Hier is sprake van een radeloze puber die haar enige strohalm, Mink, zomaar verliest en dan op zoek naar hem, reddeloos verloren gaat. Het is een staaltje schrijverschap dat veel belooft voor Averill, die gezien haar summier

samengevatte staat van dienst een onalledaags leven leidt. Dat heeft ze met Saunders gemeen, net als haar vermogen om zich in iets ondenkbaars volledig in te leven.

lees het nieuwe nummer

Ruimtepuin

Levi Jacobs

Daar is het begonnen, diep in de nacht, toen hij het zwarte gras overstak. Zijn handen vol – shag, bier, een wijnglas bijna even donker als het gras. Hij naderde als een gedooft ster, die zojuist nog had geschenen, daar ergens achterin, ergens aan de rand van het terrein waar een hoog hek onze wereld markeerde en mensen uitgelaten dansten. Misschien begreep ik het nog niet, besefte ik het later pas, toen alles plots anders was geworden. Wellicht raakte ik verward omdat het licht aanging, daar ergens bij het huis, waarna onze ogen elkaar ontmoetten en hij weer oplichtte. Ook zij verscheen, een paar meter verderop, waar ze met afgemeten passen het zojuist belopen gras onder haar hoede nam. Die middag nog had ik haar zien zwemmen, met eenzelfde beweging het spiegeloppervlak bezwerend. Haar donkere haren dwars door het ijsblauwe water, een muzieknoot walsend over de bladmuziek.

Ik kende hem al langer, een maand of drie, vier, had al eerder iets opgevangen wat leek op dat verloren beeld in het zwarte gras. Toen hij op een dag verdween, bijvoorbeeld. Ik geloof dat hij als producer werkte en bij een belangrijke afspraak niet kwam opdagen. We belden. Klopten op deuren, tikten tegen ramen. Iemand raadpleegde de dealer, maar ook die wist niets. Een paar dagen later verscheen hij weer, zomaar, terwijl we met een groepje vrienden op stap waren. Het motregende, een vlies van vocht hing in de smalle straat waar we buiten bier dronken en ik was de eerste die hem opmerkte, opduikend tussen de mensen, luminescent, voor mij alleen, want niemand sloeg acht op hem. Zijn gezicht was vlekkerig, het haar dun, de babbel overvol, klotsend bijna. Niemand vroeg hem waar hij was geweest, alsof ze vreesden om zijn breekbare, lichtgevendende schil te laten barsten.

Op een avond had hij haar terloops geïntroduceerd. Later liepen we terug naar huis en raakten achterop. Ze vertelde dat ze een expositieruimte in een mortuarium inrichtte. In het huis was het levendig – wanneer niet –, gevuld als het was met figuren die ik anders nooit tegenkwam. Dakloze schrijvers, teruggetrokken muzikanten, muziekwetenschappers die wild gesticuleerden, dat soort lui. Ze maakte pasta met ingrediënten uit haar rugtas, die ze de hele avond had meegezeuld. Verspreid over de ruimte at ieder op z'n eigen tempo; de lange, blonde jongen die op Defqon had gespeeld, rolde een joint boven zijn bord. En hij, de ster, zat aan tafel te genieten met een servet in zijn kraag gestopt. Zijn laatste hap hield hij omhoog en hij riep dat het écht Italiaans smaakte. Ze straalde.

Toen we afscheid namen, zei ze dat ze een spin was en pas nu begrijp ik wat ze bedoelde, met haar web dat je pas bemerkt wanneer je er zelf in vast komt te zitten en het al te laat is.

Ik beweer wel dat die vroege ochtend alles anders werd, maar eigenlijk zag ik alleen maar meer. De dag brak aan, met wolken verstrooid over de blauwe ochtendhemel, reflecterende hooibalen in het zwembadwater. Er was van alles gaande, in de jacuzzi, op de vloer van het bijgebouw; mensen gedrapeerd op de grond, starend naar het plafond. En ik, tegemoet getreden door een lichtgevende ster en een spin met haar spintepels en spinklieren in de aanslag, ik liet toe dat de verhoudingen uit het lood werden geslagen.

Het werd pas echt duidelijk aan het zwembad, de volgende dag. Daar werd de tijd getemd op een manier die ik niet kende. Hij lag op een bedje met de teugels. Hij had het zo ingericht dat we konden blijven zitten in de schaduw, met een parasol en een tent die over stokken was gespannen en vastgebonden aan een gieter, een stoelpoot. Nog een web, eentje dat het mogelijk maakte op één punt te blijven, om alles te kunnen vangen wat van waarde leek. Ik was verheugd dat ik gevangen zat, ook al was het op betongegels en werden mijn ogen gemarteld door het chloor.

We speelden scrabble, de reiseditie die van haar moeder was geweest. Met kinderlijk plezier klikte ze de stenen vast en hield het bord ondersteboven – en toen zei hij dat de reiseditie de beste editie was en daarmee zei hij en passant wat ze even wilde horen. Zonder op te kijken kon hij dat verkondigen, gefocust op de letters in zijn hand, op de Q die ergens alle woorden zou verbinden en hem de overwinning zou bezorgen.

Die mysterieuze vastberadenheid stak al eerder die week de kop op. Een enorme doos, die eigenlijk in geen van de auto's paste, moest en zou per se mee. En toen de elektrische pomp per ongeluk achter was gebleven, wilde hij op de ring van Antwerpen een u-bocht maken. Direct na aankomst verdween hij met de doos en de pomp achter het zwembadhuisje, niemand mocht in de buurt komen. Zo nu en dan ving we een glimp op van een panterbadjas, verschenen rookwolkjes of vloog een leeg bierflesje door de lucht. Na een paar uur voltrok zich het wonder en verrees een reusachtige roze kop met een witte hoorn boven het dak van het huisje.

Gelegen aan de zwembadrand, de Q nog steeds tollend tussen z'n vingers, leek hij het plastic gevaarte, met de knikkende kop en waanzinnige ogen, aan hem te onderwerpen. Het knetteren van het grind brak de tijd weer los uit zijn beteugeling. 'Dit is de mooiste dag uit mijn leven,' zei ik.

Een paar dagen later vertelde ik het aan haar en ik hoefde niets uit te leggen. Ze bewoog zich weer met dezelfde passen over het gras en later ook over het grind, alsof de kiezels haar blote voeten niets deden. Ze zei dat het fijn was dat iemand hem ook zo kon zien.

Op het heetst van de dag speelden we tennis, althans, zij deden dat en ik stond aan het hek, mijn vingers door het gaas. De uren daarvoor dreef hij op de eenhoorn, een witte laag zonnebrand gleed van zijn bezwete lijf op het plastic en bracht schitteringen voort waar ik samen met haar naar heb staan kijken. De ijsheldere vloeistof in de fles naderde de bodem. Onze vingers tastten elkaar voor het eerst af, daar aan de rand

van het zwembad, geboeid door het hallucinante beeld van dat reusachtige, onheilspellende monster.

Hij bewoog over het veld in rechte en diagonale lijnen, alsof iemand schaak met hem speelde, schaak *on acid*. Ze lachte en hield haar racket verkeerd vast. Het volgende moment maaide hij over de bal en ging tegen de vlakke, de koning werd geslagen en vervolgens van het bord gedragen. We zetten hem op het witte, plastic stoeltje in de schaduw. Met een natte doek verwijderde ze grind uit wonden, verbond met ademend gaas, terwijl hij de pijn verdreef met die ijsachtige vloeistof. Later die dag legde ik mijn hand op het asfalt van de tennisbaan, liet het nagloeien op mijn palm.

Zo naderde ik de schil die zich om hen had gevormd en vond mezelf terug op een stoel in hun slaapkamer. Ze lagen op bed. Zijn huid dieprood van de zon, nauwelijks tot bewegen in staat, knieën en ellebogen vol korsten. Zij zijn wang aaiend. Ik wilde zijn overhemd openknopen en zijn borst ontbloten, mijn wang, mijn oor op die vochtige huid leggen teneinde het hart te horen bonken. Ik wilde net zo dichtbij komen. Toen vielen zijn ogen dicht. De spin lachte naar me, haar zwarte haren vormden een gat in het witte kussen. Ze wenkte. Voorzichtig nam ik plaats op de bedrand en voelde hoe haar duim mijn arm aftastte. Samen bewonderden we hem.

Wanneer ik zeg dat het daar is begonnen, in die week die kruipend voorbijging, bedoel ik te zeggen dat ik mijn ogen opende en deelgenoot werd van een schoonheid die slechts kortstondig rijp was, zoals peren maar één dag lekker zijn. Ze at met gulzige happen, liet het sap langs haar lippen lopen, liet mij haar vingers aflikken.

Er is nog één ander moment aan te wijzen, iets vluchtigs, betekenisloos in zoveel andere situaties. We liepen samen een eind weg van het bonte-avondfeest, naar de randen van de gouden kooi. We zakten neer op de grond, onze ruggen tegen het gaas van het tennisveld, terwijl de wolken de sterrenhemel voor het eerst bedekten. Ze legde haar hoofd

op mijn schouder en zuchtte, haar adem ijsbloemen op mijn wang. Ik durfde niets te zeggen.

Sinds die week, daar aan het zwembad met dat mythische wezen, die desolate decadentie die we ons niet konden veroorloven, sinds die mooiste dag uit mijn leven, scrabbelend in een zonwerend web, sinds haar vingers brandplekken op mijn lichaam hadden achtergelaten, sindsdien verloor de ster zijn gloed en doofde, met een zwakke schittering. Voorgoed.

Nu, jaren later, staar ik nog weleens naar de hemel in de hoop een flits op te vangen van een stuk ruimtepuin dat nog één keer opleeft, een rode bevlieging tussen de sterren. Maar het firmament is onbeweeglijk.

lees het nieuwe nummer

Alles

Bauke Vermaas

alles had ook anders kunnen zijn
met hetzelfde begin of bijna
slechts wat kleine mutaties
vleugelslagen van een vlinder
geen zin in dat feest maar wél gegaan
een andere trein een stapje opzij
ergens vandaan of een blik
net iets langer beantwoord
een maand later zwanger of twee
of nee als antwoord op een vraag
alles had anders kunnen zijn vandaag

Kunst stof

ze zeggen dat het biologisch afbreekbaar is
en dat het dan niet geeft

ze zeggen dat het biologische groenten zijn
duurzaam geteelde gewassen
in kunststoffen kassen

en de mensen
ze zeggen dat kunst maken waarde geeft
aan waardeloze zaken
ze voeden verbeelding
en vinden waardeloze zakken

in de zee
uit de zee
aan de zee
overall zakken
zakken vol zee
zee vol zakken

ze zeggen dat een zee vol plastic niet kan stromen
en dat vissen die dromen van verbinding
zullen stikken
voor altijd
zullen happen
naar adem naar water
naar waardeloze zakken

en de vissen
voor altijd
vastgetapet in vorm gekneed

voor altijd
verbonden in meters plakband
en een beetje gevonden plastic uit de zee

ze zeggen dat je er biologische groenten mee kweekt dat het
kunst is dat het waarde geeft dat het biologisch afbreekt en dat het
dan
niet
geeft

lees het nieuwe nummer

Auteurs in dit nummer

MARIANNE AARTSEN (1950) – Schildert en dicht. Studeerde onder meer aan de Jan van Eyck Academie te Maastricht. Recent verscheen haar eerste bundel, getiteld *Kraam* – marianneartsen.com

TINA VAN BAREN (1958) – Schrijft poëzie en proza. Publiceerde eerder poëzie in *De Revisor*, *Terras* (online), *Het Liegend Konijn* en *Hollands Maandblad* – tinavanbaren.nl

PAUL GELLINGS (1953) – Publiceerde talloze romans en bundels. Voor 2023-2024 staan een roman gesitueerd in de Amsterdamse Rivierenbuurt en een dichtbundel op stapel.

THOMAS HEERMA VAN VOSS (1990) – Publiceerde romans, een verhalenbundel en een essaybundel. Laatste publicaties (beide uit 2020): *Verdwenen boeken* en de roman *Condities*.

HENOTZ (1982) – Pseudoniem van schrijver Guido van Hengel. Als Henotz schreef hij scenario's voor underground-strips en maakte met Boris Stanić de graphic novel *Atentat* (2015). Dit is zijn prozadebuut.

LEVI JACOBS (1992) – Verhalen verschenen o.a. in *De Gids*, *Deus Ex Machina*, *De Revisor*, *Hollands Maandblad* en *Liter*. Gaat een roman publiceren bij Atlas Contact.

MARGRIET DE KONING GANS (1942) – Studeerde Nederlands en algemene literatuurwetenschap te Leiden. Werkzaam als redactrice. Ontving de Hollands Maandblad Schrijversbeurs 2006 (*essayistiek*).

DELPHINE LECOMPTE (1978) – Won met haar debuutbundel *De dieren in mij* (2009) de C. Buddingh'-prijs. Nadien verschenen o.m. *Vrolijke verwoesting* (2019) en verscheidene, bejubelde prozaboeken.

GERRY VAN DER LINDEN (1952) – Dichter, schrijver. Publiceerde twee romans, een novelle en twaalf dichtbundels. Werkt aan de nieuwe bundel *Al mijn draden* en aan een roman getiteld *Addergebroed*.

MARGOT VAN OOSTEN (1988) – Maakt televisieprogramma's (o.a. *DWDD*, *Chansons!*) en documentaires. Schaatste vroeger veel rondjes. Dit is haar eerste debuut, haar toekomstig vroegere werk.

FRED PAPENHOVE (1956) – Oud-marinier en dichter. In 2009 ontving hij de Halewijnprijs voor *De hemel is vol zwaluwen*. Werkt momenteel aan een zesde bundel en aan een prozadebuut.

ALEXANDER RINNOOY KAN (1949) – Was o.m. voorzitter van VNO-NCW en SER en Eerste Kamerlid voor D66. In 2018 verscheen *Bordjes duiken* – alexanderrinnooykan.nl

JOHANNES VAN DER SLUIS (1981) – Is dichter.

BAUKE VERMAAS (1979) – Publiceerde poëzie en proza in *Hollands Maandblad*, *Kluger Hans* en *Liter*. Vermaas werd in 2019 en 2021 genomineerd voor de Jan Hanlo Essayprijs Klein.

WOUT WAANDERS (1989) – Schrijft gedichten en verhalen. Zijn debuutbundel *Parkplan* won de C. Buddingh'-prijs en werd genomineerd voor de Herman de Coninckprijs.

FLOLUS WIJSENBEEK (1944) – Tussen 1984 en 1999 lid van het Europees Parlement voor de VVD en twaalf jaar firmant voor een Nederlands en een Europees lobbykantoor.

HOLLANDS Maandblad

Redactie: David Garvelink • *Vormgeving:* Steven Boland • *Correctie:* Aron Groot
Redactieraad: Gerard van Emmerik, Beatrijs Ritsema, Mark Boog en Merijn de Boer
Copyright: Auteursrecht voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt, door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Hollands Maandblad bedankt de volgende partijen voor hun sponsoring:

De Bezige Bij, Alfabet Uitgevers, Ambo | Anthos, Atlas Contact, Das Mag Uitgevers en Sebes & Bisseling Literary Agency.

Deze uitgave werd mede mogelijk gemaakt door subsidie van het Nederlands Literair Productie- en Vertalingenfonds, thans Nederlands Letterenfonds.

Nederlands
letterenfonds
dutch foundation
for literature

Redactiesecretariaat: Hollands Maandblad • Postbus 59.752 • 1040 LG Amsterdam • Tel. 020-6175955 • info@hollandsmaandblad.nl (niet voor kopij)

Ingezonden bijdragen worden niet retour gezonden, u krijgt antwoord per e-mail.

Uitgever: Stichting Hollands Maandblad, p/a Bilderdijkkade 63-b • 1053 VJ Amsterdam

Abonnementen: 12 nummers per kalenderjaar, prijs per jaargang € 92,50 •

Proefabonnement (3 nummers) € 27,50 Abonnementen die niet één maand voor afloop van de abonnementsperiode zijn opgezegd, worden automatisch verlengd

Opgave: S.P. Abonneservice • Postbus 105 • 2400 AC Alphen aan den Rijn.

Telefoon tijdens werkdagen van 9.00-17.00 uur: 088-1102052.

Een acceptgiro voor betaling volgt

Losse nummers: € 7,95 • dubbelnummers € 9,90 • Verkrijgbaar bij de boekhandel of door bestelling via www.hollandsmaandblad.nl dan wel per mail: HollandsMaandblad@spabonneservice.nl